„БРАНИК“ ИЗЛАЗИ
шест пута на недељу.

ПРЕТПЛАТА и ОГЛАСИ
шаљу се на администрацију,
А РУКОПИСИ
уредништву „Браника“ у Нови Сад.

Рукописи се не враћају.

БРАНИК

ЦЕНА ЈЕ „БРАНИКУ“

	За Угарску:	Србију, Црну Гору и др. стране земље	
на годину	К 34·—	46·—	дин.
на по године	К 17·—	23·—	„
на чет. „	К 8·50	11.50	„

Поједини бројеви стају 12 потура.

ОГЛАСИ
рачунају се 10 пот. од реда ситних слова

Уредништво и администрација „Браника“ налази се у кући А. Пајевића у Дунавској ул. бр. 36.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ.

Бр. 233 | У Новом Саду, у суботу 26. новембра (9. дец.) 1911. | Година XXVII

Једна значајна књига.

Од доба анексијоне кризе нама су готово неприступачни политички листови из Србије. Замена са српским листовима из Београда неизведива је, јер те листове, који би требали да нама дођу у замену, онде на граници некако „поједе помрчина“. Те тако ми о односима у Србији, о страначким приликама нисмо обавештени, ми немамо нужне информације за оно, што данас бива у Србији, па с тога смо ограничени на оно, што од пре знамо и према чему можемо слутити оно право стање у Србији, које страни, несрпски листови *изопачено* доносе.

Некад смо ми овде могли потпуно тачно пратити политичку струју у Србији, били смо потпуно у стању, да просудимо равне страначке прилике, шта више могли смо до извесне границе и давати *импулс* за политички правац у Србији. Било је времена, кад се гласила из наших крајева више и радије читала, него гласила у самој Србији.

С тога смо ми и у стању, да просудимо све политичке појаве у Србији, које су се десиле пре анексијоне кризе.

Пре кратка времена изашла је једна важна, могло би се рећи: и *значајна* књига о политичким приликама у Србији у раздобљу од године 1883. до године 1903., дакле у раздобљу од двадесет година, по томе баш у оном раздобљу, кад смо ми у нашем листу живо учествовали у свему, што се догађало у Србији.

Та важна и значајна књига јесте дело врлога српског родољуба и српскога државника Стојана *Новаковића*.

Стојан Новаковић је у свом књижевном раду *неуморим*.. Једна се књига за другом ређа и српски се књижевни и политички кругови радују, кад која књига изађе из пера Стојана Новаковића. Па тако је то и са Новаковићевом књигом, која носи наслов: „Двадесет година уставне политике у Србији, **1883.—1903.**“

Можда Стојан Новаковић, према својим другим изврсним књижевним радовима баш са своје стране у нечем и *поштењује* ту своју најновију књигу, јер према првобитној сврси о српском *уставу* постала је та књига нешто друго, што није тако опширно развијено, као што је развијена тема о разним српским уставима. Па ипак је та најновија Новаковићева књига тако значајна, тако *интересантна*, да ју не можеш оставити и да ју читаш као какав роман, у којем су поједине личности извесним потезима нацртане тако, да добијеш слику са читавим потребним колоритом. Доста, да речемо, да смо и ми, који смо у том раздобљу од године 1883. до 1903. живо учествовали у нашем листу просуђивањем политичких прилика у Србији, много штошта нашли, што нисмо до сад знали.

Баш ми, који мишљасмо, да познајемо све оне заплете у Србији, проузроковане улогом краља *Милана*, краљице *Наталије*, па младога краља *Александра*, нашли смо у Новаковићевој књизи много штошта новога баш погледом на различне положаје појединих странака у Србији.

Она објективност, која влада у тој Новаковићевој књизи, тим је значајнија, што је Новаковић као *напредњак* знао много што прегорети. Зна се, у какву је запету односу као напредњак стојао Новаковић према либералној странци у Србији. Зна се за читаву историју са покојним митрополитом *Михаилом*, па са неким професорима либералне странке на Великој Школи, кад је Новаковић био министар, а зна се и за његов одношај према покојном Јовану *Ристићу*. Па ипак, кад је краљ Александар при градњи новога устава потпуно *игнорисао* читаву либералну странку, Новаковић је јако замерао, и то у очи замерао краљу Александру. Ми се радујемо, што се Стојан Новаковић и као напредњак није дао увући у ону напредњачку струју, која се после са радикалима изврглa у неку *фузијонашку странку*.

Врло умно осветљава Новаковић ону појаву, да како краљ Милан, тако и краљ Александар, хотећи створити неки конзервативам у Србији, како у влади, тако и у скупштини, ипак у својим плановима падају у струју *деструктивних елемената*. Па у ту струју пада и краљица Наталија, кад је хтела да *натрули* краљу Милану, у добу, кад је овај гонио радикале. Краљица Наталија држала је дуго времена наш лист па јој се наш лист шиљао у иноземство. Наш лист се у своје доба јако ангажовао за краљицу. Али писац ових редака никад до сад није знао, да је било неко време, кад је краљица протежирала радикале.

Врло је интересантно и оно, што је Новаковић осветлио, иако врло маленим потезом, како су случајно били сагласни напредњак покојни Милутин *Гарашанин* и либерал покојни Јован *Ристић* у огорчењу против краља *Милана*.

Године 1895. писац ових редака, враћајући се из Лондона, састане се у Паризу са Милутином Гарашанином, који је у оно доба био српски париски посланик, а у исто доба живео је у Паризу и краљ Милан. Милутин Гарашанин био је ужасно огорчен против краља Милана због оне инфамне подвале у ствари смрти Илке Марковићке. После државнога удара од 1. априла 1893., после „светле ноћи“, састао се писац ових редака са Јованом Ристићем. И Јован Ристић је био ужасно огорчен против краља Милана, као аранжера „светле ноћи“. Али огорчење и Милутина Гарашанина и Јована Ристића против краља Милана није сметало, да су се и Гарашанин и Ристић сваки у своје доба помирили са краљем Миланом па да је краљ Милан смео погледати у очи и Гарашанину и Ристићу па им пружити руку, као што то Новаковић са речима бележи: *заборавимо на све, што је било.*

Врло је интересантно у Новаковићевој књизи дугачко писмо краља Александра од 6. априла 1901., управљено на Стојана Новаковића. До сад се држало, да је краљ Александар био нека врста *ограничена* младића. Али то писмо Новаковићу доказује, да је краљ Александар, као младић од двадесет и неколико година, био врло даровит и да је имао потпуна разумевања за државне послове. Ту даровитост је краљ Александар наследио од свога оца, али на жалост наследио је од свога оца и неизмерну *фриволност*. С једне стране *Артемизија*, а с друге стране *Драга*!

Но има у Новаковићевој књизи нешто, што се може назвати *класичним*. Новаковић на једном месту каже: „Странке у Србији нису толико странке, колико **дружине**“. Узмите то Новаковићево мишљење па ће вам бити јасне све појаве у Србији у *страначким трвавицама*. Зар су *напредњаци* аустрофилска странка? Баш противно од тога доказује личност Новаковићева. Јесу ли *либерали* русофилска странка? Па јесу ли радикали у Србији оно, што су радикали на западу Европе? Има ли у Србији *начелних* странака, као на западу Европе: има ли *конзервативаца*, *либерала*, па правих *радикала*?

ЛИСТАК.

УРИЈЕЛ АКОСТА.

ЖАЛОСНА ИГРА У ПЕТ ЧИНОВА.

ОД КАРЛА ГУЦКОВА.

ПРЕВЕО

Јован Грчић.

(Наставак).

Четврта појава.

Манасија, Десилва, Јудита, Јохај. Сантос, и гости *враћају се.* После **Уријел.**

Јудита *(Бен Јохају.)*

Допусти ми, да ту проборавим
Још који час! Новина данашња
На мене утиче и сувише
Те с тог сам рада, да се приберем.

Јохај.

У браку нам то жеља прва је,
Па испунићу њу, ма нерадо.

(осталима.)

Ој, свати драги, за мном пођите!
Самоћа, која мојој љубавци
Свеђ беше драга, с правом захтева,
Да прва њојзи срећу честита.

(оде е осталима наиред на десно)

Јудита

(сад је сама; осврне се на све стране, затим извади прашак из недара па га усипе у кандир е водом.)

Ти рече, ујаче, да отац ми
И за мном знаће наћи утехе.

(попије воду)

Учиниће му исту услугу
И споменик.

Уријел *(уђе).*

То ти си, Јудита?
Једаред дакле ја још морадох
Бен-Јохајеву љубу видети!

Јудита *(пригне се кључи.)*

Да! Ево је!

Уријел.

Да рад сам отићи,
Ти пустила би мене! Погледај!
Твој пријатељ сад стоји пред тобом
Сав опрљен, у пеп'о спржен сав,
Сатрвен, јадан! Једна ништица!
Твој горди занос где ли остаде,
Што у небеса мене дизаше,
Кад опирах се, с ког разбуктох се,
У љубави кад клонух? Реци сад,
О нама двома шта ли мислиш? Да л'
Још можемо се дићи обоје?

Јудита.

Опрости ми, што упоређујем
Са твојима ја своје јаде. Ко
Између нас двоје теби изгледа
Да сиромашнији је, Ур'јеле?
Да л' ти ил' ја?

Уријел.

Од увек бојах се
Ја женске милоште! Још вазда ми
У уху звучи, свештенику што
Говорила си овде. Свирепо
Изменило се то.

Јудита.

Опрости ми!

Уријел.

Да опростим? Ја теби? Верујем,
Да инако ти чинит' не смеде.
Ај бар да могах сам ја инако!
На себе омразити, себе сам
Понизити у својим очима!
О, то је мука сиња!

Јудита.

Спаси се
Те муке! У свет смело похитај
И поуздај се у се! Истину
Ти своју храбро свуд исповедај!

Уријел.

А хоће л' ми је веровати ко?
Не, не! С почетка ко не остаде
На правој стази, тај би могао
У хлеб претварати и камење,
Ал уверио не би никога.
Одрече ли се свога мишљења
Једаред човек, тај га изгуби,

Јудита.

Ти кориш срце! С духом не иде
И не слуша га оно. Природа
И обичај над нама владају.
Зар с тога смо презрења достојни,
Што душа, која љуби, не може
Ни бол ни тужбу да разабере?
Не, никад! Буди срчан, одважан
Па одбегни, да дух ти слободне
И чисте победе извојује.
Не замери! Већ ево свâтâ свих!

Уријел.

Побледела си . . .

Јудита.

С Богом, друже мој!

Уријел.

Та шта је теби? Та бледоћа . . .

Јудита.

Не!
У мене више немој гледати!
Тек чућеш за ме!

Уријел.

На што пехар тај?
Обузима ме слутња ужасна.

(Свршиће се.)

Од свега тога нема у странкама у Србији. То су заиста само дружине, нека врста котерија, вођене тежњом за влашћу, односно за својим себичним сврхама.

Из Новаковићеве књиге, која је требала бити само објашњење устава од године 1869., 1883., па од године 1888., те објашњење *нацрта* устава од године 1896., који је Стојан Новаковић великим трудом израдио, начинила се врло значајна књига, из које сваки Србин може што шта научити о односима у Србији. Заслуга је Стојана Новаковића, што је важно раздобље од године 1883. до године 1903., које се свршило страшном катастрофом од 29. маја 1903., *фиксирао* те га извукао од могућег заборава. А шта би тек било, да је Новаковић то раздобље од године 1883. до године 1903. обрадио не само поводом устава, него као праву повест, као што он то уме.

Повест пак промене на српском престолу и читаву трагику обих династија, Карађорђевића и Обреновића, чека тек свог историјописца.

Стојан Новаковић је српски државник старога кова, који зна да води праву српску политику. Ми га стављамо у ред тројства српских државника: Илија Гарашанин, Јован Ристић и Стојан Новаковић.

Кад је Стојан Новаковић био пролетос у Новом Саду на Доситијевој прослави, речено му је са пријатељске стране: Док је Стојан Новаковић у Србији, Србија нема узрока очајавати о својој будућности.

=

Италијанско-турски рат.

После велике италијанске победе код Аин-Заре, у рату овом опет очекују обрт на — европским морима. Турска, коју и иначе веома баца у бригу онај део дарданелског питања, што га је Русија покренула, дознаје да ће Италија, пошто умири Русију у погледу својих намера и своје лојалности, ипак блокирати Дарданеле и продужити своју напуштену флотску акцију на Јадранском Мору.

На афричком бојишту Италијанци још имају муке у Бенгазију те ће још проћи времена, док Италијанци и у оном крају буду могли назвати приморје својим те отпочети продирање у унутрашњост земље.

— Блокада Дарданела. —

Цариград, 6. децембра.

Лондонски турски амбасадор телеграфирао је Порти, да је енглески амбасадор у Риму изнео пред конзулту (италијанско министарство иностраних дела) жељу своје владе, да се рат што пре сврши. Енглеска ће настојати, да флотску акцију Италијину ограничи те да никакав политички интерес не буде повређен. *Сан Јулијано* је изјавио руском амбасадору, да је, пошто је италијанска влада дала Русији сва жељена јемства у погледу тога, да ће штедети руске интересе, — конзулта *решила, да за најкраће време изврши блокаду Дарданела* и да изврши флотску акцију у Архипелагу.

Заповедник 1. корпуса *Зеки* паша са начеоником свога штаба отишао је на Дарданеле.

— Енглеска флота на турским водама. —

Лондон, 6. децембра.

Енглеска средоземноморска ескадра је сада на турским водама. Једну енглеску ескадру од 16 бродова, пуна два дана су видели са узвишења Санти Кваранти. Ескадра је отишла даље према Авлони и Драчу.

— Са бојишта. —

Триполис, 6. децембра.

Италијанци су у битци од 4. о. м. изгубили 17 *убијених*, међу њима један официр, и 94 рањена, међу овима пуковник *Пасторели*. Код Аин-Заре беше сукоба; непријатељ се после кратког времена повукао. Италијанци задобише много муниције и ратног материјала.

Ноћ је прошла мирно. Оазу су очистили од непријатеља. Италијанска коњица око Беј ел Дурка гони Турке, који беже. Аероплани непрестано извијају. Многи урођеници долазе Италијанцима и моле за заштиту. Све вести веле, да су непријатељске трупе клонуле и без запта. Рањеном пуковнику *Пасторелију* боље је.

Цариград, 6. децембра.

Ратно министарство јавља ово:

Италијанска флота је 26. новембра бомбардовала на бенгазијској обали телеграфско звање и стражару у Брику. 28. новембра је италијанска флота разорила телеграфско звање у Касри Ахмеду, као и царинарницу у Мизрати. 30. новембра и 1, децембра Италијанци су бомбардовали Суаду те разорили касарну, варошку кућу и један део вароши. Од људи нико не погибе. 2. децембра Италијанци су пуцали на турске положаје па су посели брежуљак Заат, источно од утврђења Мезри. Турска коњица је сузбила Италијанце, који претрпеше знатне губитке те се повукоше на своје првашње положаје,

— Италија шаље још војске на бојиште. —

Милано, 6. децембра.

Листу „Аванти“ телеграфирају из Напуља: Ових дана се креће нова експедиција од 10.000 војника у Триполис. Већ осам пароброда стоје спремни у луци.

*

Епизоде са бојишта.

— Како се војује у густижу афричке оазе. —

Чувени италијански новинар Лујици *Барцини*, који се као ратни дописник миланскога листа „Il Corriere della Sera“ налази на триполитанском бојишту, послао је своме листу дугачак телеграм о битци од 26. новембра, која се је завршила сјајном победом италијанског оружја те заузећем вароши Хенија. Из Барцинијева извештаја доносимо ове занимљиве појединости:

„Војницима су њихове старешине растумачили, да су Турци оне куће, у којима су сакрили пушака и муниције, обележили, да их могу касније познати; белега је трокут, нацртан на кућни зид. Турци су нагомилали читава складишта муниције, како би себи осигурали што је могуће лакше кретање по оази. На једној скромној кући откријемо фармазонски знак (△), који су врхом од бајонета угребли у зид. Друга компанија 15. берсаљерског батаљона продре у кућу и у једној соби нађе неку сироту жену и девојчицу; у рпи јечма нађу пакете с патронама.

— Ево их! Ево их! — довикну нама напољу другови.

Један Арапин бежи, прескочи јендек око бунара: један куршум га стиже, несретник се преметне и пруђи се са ногама, пруженима према небу. Оружане гомиле Арапа као без душе беже у куће; кад смо их пронашли, очајно су се бранили. Али не за дуго. Трећу компанију истога батаљона нападоше с бока из једне арапске куће. Одељење није могло да одговори пушчаном ватром на тај напад, јер се бојало, да ће начинити штете у својима; у забуни изненађења цело одељење се пруђи на земљу. Арапи су свакако мислили, да су све поубијали, јер непажљиво изјурише из својих скровишта и машући пушкама победнички урлаху:

— Алах! Алах!

У том тренутку загрми на њих плотун војника, које су они држали за лешине. Три четвртине их остаде тамо мртвих, а остали као махнити бегаху. Од наших погибоше двојица. Сличне епизоде сваки час се низаху. По изгледу пусте куће криле су у себи кивног непријатеља; на прву вест о нападају иза бусије изађу наши топови на позицију и обаспу гранатском ватром сумњиву кућу. Још се дим ни не разиђе, а наши војници трком доспу на лице места. Врсни артиљеристи су у томе продирању напред тако рећи у првом реду и на сто корака од непријатеља намештају своје топове. Гренадири изненаде у једној од џамијских скровишта, што су тако честа у оази, читаву чету Арапа, које су предводили Турци. Експлозивним џелатином бацисмо у ваздух терасу те зграде и да не би опасности у закашњавању, ни један Арапин не би главе изнео из џамије. Та зграда беше прави главни стан непријатељев. 93. пешадијски пук је на шара-шатском друму морао да бомбардује сваку кућу и на свом маршу наилазио је на гомиле убијених непријатеља, које су потукле гранате са убојних бродова. Наши војници су са огорчењем нашли на мртвим Арапима униформу берсаљера, који изгинуше 23. октобра. Разбојници су скинули с италијанских изгинулих берсаљера одело до последњег комада те га навукоше на себе. У два сата после подне, кад су са приличним закашњењем стигли наши гренадери, који су свршили с арапском хордом, настависмо продирање. Берсаљери, завукавши се на ивици оазе иза зидова, шанаца, никако нису могли да истерају потпуно заклоњеног непријатеља из његова положаја. Битка је у то доба била већ решена на свима тачкама, још само овај непријатељски положај беше неосвојен. У $^1/_2$4 с. мајор *Барбијони* изда заповест за бајонетски нападај. После неколико тренутака уз убојни поклич, који се је на миље далеко чуо, јуриши 33. батаљон на непријатељске шанчеве. Наш убојни поклич: »Савоја!« (у Италији влада *савојска* династија. — Ур. »Бр.«) истера непријатеља из склоништа му. Арапи без пушчаног метка стругнуше испред наших хитрих куршума.«

Из овога краткога описа види се, под како тешким условима се у Африци боре храбри италијански војници, и зато су неоправдани они *злурадо нападаји* бечке штампе на италијанску војску. Та штампа треба да се сети, шта је било г. 1878!

Русија и Аустро-Угарска.

(Поводом гласова о појачању босанско-херцеговачких и галичких гарнизона.)

Недавно је по европским листовима пронесена вест, да Аустро-Угарска хитно појачава своје гарнизоне у Босни-Херцеговини и Галицији. Ту сензацијоналну вест су додуше из Бечa са надлежног места одмах побили, али тај деманти са бечкога Балплаца није потпуно уклонио трагове дејству тога сензацијоналнога гласа. Поводом тих гласова о појачању аустро-угарских гарнизона, *руска* штампа је живо претресала однос између Русије и Аустро-Угарске. Орган *руских национиалиста* (некадашњих словенофила), „*Свјет*“, један од најраспрострањенијих руских листова, донео је у своме 294. броју овај уводни чланак о том:

„Гарнизони у Босни-Херцеговини и у Галицији већ одавна носе назив „пикета (предстража), австрославизма“. Они указују правце, којима ће се кренути будућа „аустријска империјалистичка политика. Оба правца воде изврсним трговачким лукама, које су одавна омиле аустријским политичарима. То су лука Солун на Јегејском Мору и наша Одеса на Црном Мору.

Као мост према Солуну на југу треба да послужи Новопазарски Санџак, који је аустријска дипломација још на Берлинском Конгресу тако искројила, да „на веки раздели“ обе српске независне државе, Србију и Црну Гору.

Мост према Одеси још није сграђен, али темељ му је већ положен одавна у оном *аустријско-украјинском мазепинском* покрету, који је аустријски министар иностраних дела гроф Калноки изазвао у 90-тим годинама прошлога века, а који покрет из Беча с тако упорним рачуном одржавају од то доба. Потпомажући румунске тежње на Бесарабију, гајећи мазепинске муниције у Малој Русији, аустријска влада се спрема, да се користи најближим Русијиним тешкоћама у Средњој или Далекој Азији, да би покушала, *да једном за свагда коначно реши питање о превласти у Словенству*, тај „стари спор Словена међу собом“.

Аустро-слависте не таје, да они траже за себе балканске и малоруске земље као законити наследници Јагелона и њихових круна: чешке, угарске и пољске. Спремајући се за решење балканскога и пољскога питања, Аустро-Угарска грозничавом брзином гради особито јаку дунавску флотилу и огромну јадранску флоту. Дунавска флотила је потребна не само ради потпоре војених операција против Србије и, можда, Бугарске, него и ради изласка из делте Дунава у Црно Море те ради довоза подводних бродова на то место будућега сукоба са Русијом. Јака јадранска флота, најпосле, такође није наперена само против Италије.

Улога аустријске политике, особито од доба западно словенскога препорода, састоји се у том, да у западну јужну словенску интелигенцију усели подозрење, да Русија, истичући словенско питање, иде не за ослобођењем Словена, него за њиховим заробљењем и »порусењем«.

Последњих година аустријска работа је постигла огромне успехе. *Отуђење* између словенске и руске интелигенције показивало се већ на словенским конгресима у Прагу и Софији. Оно се очитовало у пуној јасноћи на последњем конгресу Словена у *Београду*, када српски и чешки руководитељи конгреса — да би угодили пољачким представницима — нађоше, да је могуће, допустити несвирање руске народне химне, тога символа руске државности и рускога значаја у Словенству.“

Руски лист на завршетку вели, да тријумф австро-славизма даје аустријским политичарима нове наде. »Али *њихови рачуни ће се разбити*, као увек, о стихијно словенство широких народних маса, које тешко те ће дозволити, да их повуче за собом кратковида интелигенција, коју су препарирали Аустријанци.

НОВИ САД, 25. новембра 1911.

— Значајна изјава немачког научењака о покорима у Хрватској. О протестном збору, који је онномад одржан у Бечу **због судских покора у Хрватској**, јављају још ово: У течају збора узео је реч заступник и свеучилишни професор Редлих и рече, да сматра за потребу изјавити, да и он држи поступак против заступника дра Лорковића за **беспримерну неправду**, која а код немачких политичара мора изазвати индигнацију и огорчење над начином прогањања у Хрватској. Признаје потребу, да се Хрвати и Срби у интересу монархије споје.

Збор је за тим позвао заступника дра Лорковића, да се попне на трибину.

Др. Лорковић, поздрављен демонстративним допадањем, рече, да се осећа дужним, да захвали на указаним му симпатијама, које ће му помоћи, да мирно оде у тамницу.

Словеначки заступник др. Рибарж захвалио је професору Редлиху на његову објективном становишту према Хрватима. Тај глас — рече др. Рибарж — не ће одјекнути а да га не чују.

За тим је заступник и знаменити научењак др. Тома Масарик, образлажући револуцију, очитао добру буквицу оним усијаним главама у Бечу и Будимпешти, које хоће да освајају Балкан, а овамо у Аустрији самој има много Балкана да се освоја.

Политички преглед.

— Изборно кретање у Троједници. Хрватско-српска коалиција кандидовала је за посланика у новоградиШком изборном котару дра Хинка *Хинковића*, чувеног бранитеља Срба „велеиздајника“.

— Опасно стање у Старој Србији и Македонији. Већ смо јавили, како су Бугараши у Штипу (у косовском вилајету) о Бајраму дигли турску џамију бомбом у ваз-

дух, због чега је дошло до крвавих изгреда те многи погибоше и изранише се. Сада пак београдски „Пијемонт“ доноси из Штипа допис од 22. новембра, из кога се дописа види, да у оним крајевима опет ври и да на пролеће може свачега бити. Ево, шта се износи у том допису из Штипа:

»Овде се пре три дана у мало није десила велика несрећа. Код војног магацина, као и обично, били су на стражи војници Хришћани. Они су стајали у вези са неким четницима, који су отпочели вршити терористичку акцију у овоме крају. Према раније удешеном плану четници су дошли до магацина, наместили бомбе, потпалили фитиље и *побегли заједно са војницима* у нади, да ће бомбе упалити. Међутим, фитиљ се угасио и бомбе нису имале никаквог дејства. Кад је сутра дан дошла смена, нашла је, на своје велико запрепашћење, бомбе и стражарска места празна. Војници су одмах дошли до закључка о постојању завере и одмах су јавили војној власти. Власт је издала најстрожију наредбу, да Хришћани од сада не могу бити нигде на ноћној стражи.

У овдашњим *гарнизонима* осећа се *велика ужурбаност* и *узнемиреност*. Свакога дана врше се дневне и ноћне борбе. *Муниција се довлачи свакога дана*, понтонерија се спрема, војска придолази, једном речју: све се проба и спрема.

Ово спремање сматра се као демонстрација према Аустрији, која непрестано појачава своје трупе према санџачкој граници.“

— **Крвав сукоб између руских и турских војника.** Из *Цариграда* јављају: Са турско-руске границе владин комисар околине града Бајазида телеграфира, да је 5. децембра у вече код места Мосуна било *крвава сукоба између турских и руских војника*; борба је трајала до јутра. Међутим стигоше заповедници оба одељења те обуставе паљбу. Један турски војник је *погинуо*, а један је рањен.

— **И Румунија се креће!** Полузванична букурештанска «Епока« јавља, да је краљ *Карол* 6. децембра примио у аудијенцију ратног министра, који је опширно известио о променама у румунској артиљерији. Краљ је у свему одобрио план ратног министра. Чује се даље, да је нови шеф румунског генералног штаба, генерал *Авереску*, поднео краљу меморандум, у коме предлаже, да се појача румунска убојна флота, утврде дунавска ушћа а Сулина и Констанца претворе у ратне луке.

— **Русија окупира Перзију.** Стародревној држави шахова као да избијају последњи часи. Русија и Енглеска — сада се види — споразумеле су се, да поделе шахово царство тако, да Русија заузме сву северну, а Енглеска сву јужну Перзију. Русија шаље непрестано нове трупе и појачања у Перзију. На 50 километара јужно од Решта налази се 2000 Руса. У Техерану Руси се осећају у безбедности. Руско посланство је разделило међу чланове колоније оружје и муницију. Како пак јавља „Морнинг Пост“, у Техеран су умарширали прекјуче 80 руских војника поред 35 козака, који су раније стигли. То су појачања за стражу код посланства. Једно одељење од 400 руских војника налази се у непосредној близини Техерана. Руске трупе у Решту су већ разоружале перзијску војску и заузеле телеграф. Из свију крајева стижу телеграми медлису, у којима се моли за помоћ.

У Техерану међутим није избила никаква енергична акција против Руса. Влада и не мисли на борбу са Русијом. Покрет против Руса ограничава се на бојкотовање њихове робе. Пред појединим страним посланствима биле су демонстрације ради придобијања за ствар Перзије, али су врата страних посланстава била затворена. Влада се нада, да ће моћи и даље остати у пријатељству са Русијом, и да ће Русија водити рачуна о народном расположењу у Перзији.

У Лондону се држи, да ово слање руских трупа има нарочиту циљ: да прибави задовољење руским захтевима.

По извештајима неких листова, бивши шах Мухамед Али налази се у руском експедицијоном кору, који маршира на Техеран. Ова вест није потврђена. Праве руске намере нису још откривене, даљи догађаји имају да покажу, шта је у ствари.

У тако тешким приликама оно парче уличке масе, што се данас у Перзији зове влада, још се *дрско* понаша према Русији. Још је Перзија — како „Морнинг Пост“ јавља — 5. децембра о. г. *послала ултиматум Русији* и тражи од ове, да руска војска не продире даље од Казвина и да се Русија обвеже, да не ће шиљати више војске у Перзију. Ако Русија за 30 сахата не усвоји ове захтеве, *Перзија ће поступити нападачки.*

Како се чује, руска влада је руској колони, која маршира на Техеран, наложила, да до даље наредбе остане у Казвину.

Вести из места и из народа.

Нови Сад, 25. новембра 1191.

— **Још о предавању госпође Савке Суботићке у Бечу.** У једном од прошлих бројева нашег листа јавили смо, да је уважена српска родољупкиња госпођа Савка *Субошићка* у Бечу у Научном Клубу пред многобројном отменом публиком предавала о жени на Истоку и Западу. Бечки листови доносе о том предавању веома ласкаве извештаје, које ми врло радо саопштавамо нашем свету. »Neue Freie Presse« пише овако: »Позната филантропкиња и књижевница госпођа Савка Суботићка говорила је у Научном Клубу о жени на Истоку. Предавачица је најпре дала кратак преглед повесничких догађаја и промена у балканским државама, које су за положај и процену жене у опште и за њене односе према мушкарцима имале особита значаја. За тим је читавим низом карактеристичних слика илустровала живот и рад жена на Истоку. На афористички је начин описала деловање жене на дому и у породици па је неколиким производима домаће индустрије, нарочито ћилимовима, демонстровала њихов оригинални уметнички дар и уједно символични значај при том употребљених орнамената. Навластито се госпођа Суботићка бавила о српској жени те је многим примерима илустровала њен смисао за породицу, њену љубав према отаџбини и њену верност. Предавачица, која је у свом дугом необично раденом животу стекла највећих заслуга за подизање и унапређење васпитања и образовања српске жене оснивањем школа и других наставних завода, споменула је и напредак, који се свугде види, од како се ослободили балкански народи. Чак и Туркиња има удела у тим тековинама. Предавачица је причала о посети, коју је пре педесет година учинила у Адакалеју, где су жене у харему, чуване гвозденим капијама, а пред вратима стојао евнух са ханџаром, одељене од свег света просневале свој живот. Према томе упоредила је госпођа Суботићка своју последњу посету код жене неког турског паше, која ју је дочекала у модерно намештену салону у париској тоалети, конверзацију водила француски па чак и турску песму певала уз гласовир. Слушаоци, који су дворницу напунили до последњег местанца, најживахнијим су одобравањем одликовали предавачицу, која је говорила на изуст. На предавању су сем осталих били: пређашњи земаљски шеф Босне и Херцеговине пешадијски генерал барон *Варешанин* са госпођом и пешадијски генерал *Гривичић.*“ Из осталих листова, који су донели извештај о предавању госпође Суботићке, вадимо ово: Из великог предсобља у Научном Клубу воде двоја врата у велику дворницу. Све је то било дупком пуно тако, да су врата од предсобља морали закључати те су се многи вратили. Кад је госпођа Суботићка, вођена потпредседником клуба, ушла у дворницу, дочекана је била великим аплаузом. Потпредседник ју је приказао и нагласио, како Научни Клуб сматра за велику част, што се госпођа Суботићка одазвала позиву, да држи предавање. Говор госпође Суботићке трајао је читав сахат и по а у дворници је за цело то време владала највећа тишина, коју су прекидали само бурни аплаузи. После свршетка предавања силни су похитали до госпође Суботићке, да јој срдачно честитају и захвале. Неки рекоше: »Нисмо ни знали, да су Срби тако културан народ и да су имали тако славну прошлост и такве жене.« Слике, које је изнела предавачица, учиниле су највећи утецај. Један господин рече: »То су биле културне историјске слике, мајсторски изведене на оригиналан начин.« Било је много таквих похвала. Један господин рече међу осталим, да је Србија јединствена држава, у којој је сељаку осигурана земља и у којој нема сељачког пролетаријата. Једна се госпођа чудила, што су чиновничке удовице и ћерке, којих су мужеви и оци служили десет година, осигуране мировином. Једном речју дивили се многом чему а нарочито су уздизали само предавање, начин госпође Суботићке и лепи јој немачки говор. Сви тврде, да оваква одзива, као при овом другом предавању госпође Суботићке, још није било у бечком Научном Клубу.

— **Српско Народно Позориште у Новом Саду.** Вечерас се понавља »Љубав« Игњата Николајевића Потапенка у преводу дра Јована Максимовића са госпођама: Милком *Марковићком*, Љубицом *Динићком*, Даницом *Васиљевићком*, Мартом *Тодосићком*, Катицом *Виловчевицом*, госпођицом Александром *Алексићевом* и господом: *Спасићем*, *Васиљевићем*, *Димитријевићем* и *Динуловићем* у главним улогама. Приказ се даје у претплати на пар а режију води г. *Добриновић.*

— **Недостојна работа.** Неко нам је из Београда послао 322. број тамошњега напредњачкога листа „Правде“ и у њему обележио плавом оловком неки чланак — шта ли је? — под насловом »*Ид' у — першун*!« У том чланку неки »Бра́на« рефлектира на једну белешку овдашњега »Српства« поводом неке оцене, која је о приказу »Коштане« у српском народном позоришту у Новом Саду изишла — мислимо — у београдској »Трибуни«. Да се је Бра́на у свом чланку са класичним насловом »Ид' у — першун!« ограничио на то, да објективно побије наводе »Српства«, нико томе не би приговорио. Али он то није учинио, него је копирао бандоглаву »Заставу« и карикирао име г. дра *Свињарева.* То је недостојна работа, која не приличи чак ни управитељу каквог тингл-тангла. А оно, како тај Бра́на исмева начин, којим тобоже говоре наши Бачвани, управо је срамота, која и опет показује, колико много има људи тамо преко, који немају ни појма, ни осећаја о српској узајамности, него њих руководи увек »*шумадинство*«. Зато и *исмевају* нас Бачване!

Не знамо, да ли г. Павле *Маринковић* има каквих веза с »Правдом«, али ако има, онда се чудимо, како је он, тако образован и уман човек, могао допустити, да у »Правди« изиђе такав инсулт на један део овостраног српског народа.

— **Деда и унуци изгорели.** Спљетско »Наше Јединство« доноси ову белешку о једној грозној несрећи:

»У В. Варошу био је у кући стари Јуре *Коцејић*, 80 му година, са троје унучади, деце Дује Матошића; најмањем су 2, а најстаријем 4 године. Деца полегала, а деда код њих остаде, док не заспе, па кад су заспала, а родитељи били на работи, како је *деда пушио*, пала искра на кревет, после се *кревет упалио*, стала вриска јадне деце и немоћна старца. Ватра је све захватила и док су прискочили из суседства, сви су били тешко озлеђени; управ на смрт старац и најстарије дете, а двоје млађих тешко. Пренесени су у болницу, и тешко да иједан преболи, а подносе страшне муке, да сви, који их слушају, вапе, да им се Бог смилује па их себи позове.«

И ова грозна несрећа је опомена свакоме, да се не игра лакомислено ватром.

Новости са стране.

— **Некад и сад!** Некада чувени будимпештански адвокат, политичар и архишовиниста Карло Етвеш (есларски), кога су некада мађарски независњаци звали »вајда« (војвода), напустио је адвокатску праксу, продао је своју кућу и склонио се у скроман стан. На црну каву иде у кавану, удешену за ноћну посету, или у другу, у коју долазе кочијаши и слуге. Већ сада Каролус слабо коме фали, а замало па ће бити сасвим заборављен. Ех, Еслару! То су били дани Етвешове славе! Онда је он бранио есларске Чивуте, који беху оптужени, да су убили Естиру Шољмошијеву и њену крв употребили за пасху своју. И одбранио их је. Цела Угарска је говорила тада о Етвешу. А сада?

— **Грозна несрећа на мору.** У Њујорку је ужасна узрујаност услед вести, да је *три пароброда са 500 особа*, чланова удружењу американских банкира, са својом родбином, у вихору на Караибијском Мору *потонуло.* Без успеха су покушавали, да се с тим бродовима споразуму путем бежичног телеграма.

— **Чаролијско се́ло у Лондону.** Једном вештом сараднику »Дејли Телеграфа« пошло је за руком, да се увуче на конгрес међународних чаробника (»шварцкинстлера«), који је претпрошле недеље одржан у Лондону. Ту су се искупили најчувенији чаробници у Европи, који један другом показаше, шта знају, те су се саветовали о развијању те вештине и о измишљавању нових »трикова«. Присутни новинар, као потпуно неупућен у те послове, зинуо је од чуђења и код најпростијих продукција, и спопаде га чисто страх. На пр. један члан друштва скине са стелажа р е ч н и к. Отвори једну страну и, ни не гледећи онамо, покаже на какву реч. Остали погледе, каква је та реч. Онда чаробник извади чисту таблицу, умотају је у папир, запечате је, па кад је после мале »тандаре-мандаре« одмоташе на таблу је била написана дотична реч Други један чаробник извукао је из пакета карата, који пакет беше у затворену стаклену суду, коју су карту зажелели, а то само помоћу мале лепезе. Трећи је опет из сред пакета карата, стрпаног у свилену кесу, ма коју да означе карту, ни не гледећи онамо, извукао именовану карту, а што је најчудноватије, карте су редом, како су их казивали, биле нанизане на свилен гајтан. Било је и тога, да је чаробник бацио у ваздух пакет карата па је уграбио баш оне две, које су остали у потаји записали на парче папира. После више такових, њему неразумљиво тајанствених показивања пређоше на д о з и в а њ е д у х о в а. Сад је г. Д е в а н т показао, шта зна. Лампе погасише, а чаробник приђе вратима и доведе на сред дворнице неку утвору (авет). Онда сви један уз другог поседају око авети и на чаробникову реч »дух« ипак ишчезне, а нико није опазио превару. После више сличних успелих дозивања духова председник конгресу г. М а с к л а ј н држао је говор, у коме је изразио своју радост, што чаролијска вештина напредује. »Успех појединих приказа зависи не само од савршенства помоћних справа. Најновије физикалне и кемијске успехе науке морамо такође увући у службу наше вештине, да је можемо усавршити.« Тако је беседио председник тога чаролијскога конгреса и из тога се може видети, како спиритисте лудо наилазе на лепак, кад верују у моћ оних који »дозивају духове«. Није то ништа друго, него о п с е н а вештих »вештака« и черупање наше лаковерне публике.

НОВИЈЕ.

Сарајево, 24. новембра. У данашњој седници земаљског сабора изабрано је 18 чланова у одбор за инвестиције. При расправи закона о

друмовима изјавио је грађ. адлатус барон *Бенко* код 15. §-а (питање о натписима), да влада стоји на темељу *једнакости* оба писма и српско-хрватских назива. После бурних призора примљен је тај параграф са свима гласовима против гласова католичких посланика.

Верона, 24. новембра. Италијански министар војни извршио је у обиму два корпуса, што су распоређени **према Јужном Тиролу**, премештај и усредсређивање трупа, чиме су ти корпуси стављени у већу бојну приправност. (Ако је ова вест истинита, онда је јасно, какав колач спрема Италија Аустро Угарској. — Ур. „Бр.“)

Атина, 24. новембра. У Македонији су турски војници у последње време убили више Грка.

Цариград, 24. новембра. У пограничном сукобу између руских и турских војника *погинуло* је два Руса и два Турчина, а један Турчин је рањен. Порта је наредила свом амбасадору у Петрограду, да учини потребне кораке.

Рим, 24. новембра. Вест Херцогове телеграфске агентуре у Бечу, да је краљ *Виктор Емануило* са војводом од Абруца прегледао утврђења на аустро-италијанској граници и да се је провозао језером Гарда, скроз је лажна. Ни краљ ни војвода од много година амо нису били ни ради забаве на том језеру. (Језеро Гарда је пресечено аустро-италијанском границом, тако, да северни врх тога великога језера припада Аустрији. — Ур. »Бр.«)

Пекинг, 24. новембра. Кинеска удова царица издала је указ, у коме изјављује, да је регенат принц *Чун* дао оставку услед незадовољства и немира у Кини. Указ изражава готовост двора, да се уведе влада народног представништва.

ТЕЛЕГРАМИ
уредништву »Браника«.

Атентати у Старој Србији и Македонији,

Цариград, 25. новембра. Атентате, који су бомбом извршени у Старој Србији и Македонији, починили су — како овде мисле — од Италијанаца најмљени Бугари.

Дарданелско питање.

Беч, 25. новембра. Обавештени кругови утврђују, да Русија није предузела службену акцију ради отварања Дарданела. Аустро Угарска није ништа саветовала Турској.

Берлин, 25. новембра. Немачка још није дошла до тога, да се бави дарданелским питањем. О том још није било разговора с другим великим силама.

Помозимо погорелцима у Високом!

Као што смо јавили, ужасан пожар је *скоро сасвим уништио* лепу варошицу **Високо у Босни**. Многе јадне породице тамошње остале су у ово зимње време *без крова и без игде ичега*. Зато треба **и Срби из ових крајева** да се одазову овом тужном вапају за помоћ:

Тешка је несрећа снашла наш град. Најљући душманин људски, страшна ватра *уништила је пола наше вароши*. **Три стотине породица** са многобројним сибјаном остави у највећем страху свој кров над главом у бијесну пламену и *једва изнесе голу душу на ледину*. Тешка сиротиња и од себе радила је и мучила се за свој свагдањи залогај круха, за своје скровиште, а то јој сад све уништи и похара бијесни пламен. Срце човјеку пуца, кад гледа ову биједу и невољу, кад чује, гдје сиротиња, бјежећи испод свог рођеног скровишта, цвили и јауче, да бар живот свој отме бијесној ватри. Душман је љути прогутао своје жртве, отео сиротињи све до живота и избацио је таку голу, босу и гладну на сокак. Та сиротиња сад чека у исто таком страху љуту зиму, врлуда без циља и наде, изгубљена, осиромашена. Али Бог не оставља своје, добри људи имају срца, имају осјећаја за унесрећене, па има наде да ће се и помоћи тој тешкој сиротињи.

С том надом устаје ево потписани одбор и *моли у име погорјеле сиротиње свакога, ко срца имаде, да овој биједној сиротињи пријече у помоћ*. За први мах похитјела је поред политичких и војничких власти погорјелим у помоћ најближа околина наша, пружила је сиротињи хране, да се окријепи, и скровишта да се одмори и опорави од ужасног доживљаја. Али за даљи свој живот изгледа сиротиња у очајности помоћи, моли Бога, заклиње људе, да јој се смилују и одрже, да не поумиру од глади и студени.

У то име молимо Вас, да притрчите у помоћ добровољним прилогом, да дарујете биједној сиротињи што можете. Молимо Вас, да и у кругу својих пријатеља сакупите штогод. **Брза помоћ невољнику двоструко је помоћ.**

Сакупљене новчане прилоге изволите слати на

»Одбор за сакупљање прилога за погорелце у Високом«.

У **Високом**, мјесеца децембра 1911.

Председник: *Салихага Шеховић*, градоначелник. Потпредсједници: *Ристо Божић*, срп. прав. свјештеник, *Фра Стипо Икић*, предсједник гимназије, *Леополд Шајбер*, велетржац. Биљежници: *Бошко Костић*, управитељ школе, *Жан Хала*, љекарник, *Мухамед Ахић*, оп. биљежник, *Сабрија Лимић*, учитељ. Чланови одбора: *Х. Хусни еф. Муминагић, Дамјан Плавшић, Јосип Арнаутовић, Аким Зимоњић, Хескијан Данон, Др. Жан Кубал, Вејсилага Х. Омеровић, Исак Данон, Х. Осман еф. Казија, Хасан еф. Х. Мехмедагић, Стојан Савић, Нико Мишић, Барон Павел, Х. Алијага Оруч, Хасанага Ханџић, Шимон Борас, Салих Бурић, Мујага Медан.*

Српско Народно Позориште.

Ред позоришних приказа у Новом Саду.

У суботу, 26. новембра (9. децембра), овде *по трећи пут*: **»Слепи миш«**, оперета у три чина, либрето по „Ревељону“ Мејака и Халевија прерадили Хафнер и Жеве́, с немачког превео Јован Грчић, музика од Јована Штрауса. Приказ *у претплати на непар.*

У недељу, 27. новембра (10. децембра), овде *по трећи пут*: **„Дротар“**, оперета у једној предигри и два чина, либрето од Виктора Леона, превео Жарко Савић, музика од Франшићка Лехара. Дневан приказ ван претплате уз обаљене цене у три сахата после подне. У вече у осам сахата, *ван претплате*, овде *по четврти пут*: **„Две сиротице“**, драма у шест чинова, француски написао Денери, с немачког превода превео Сава Петровић.

Трговина и промет.

Новосадска пијаца

25. новембра 1911.

Пшеница нова	К	11·30—40
Пшеница средња	„	10·60—·—
Зоб нова	„	9·20—·—
Јечам	„	9.——
Кукуруз нови	„	7·50—80
Кукуруз у клипу	„	5·60—·—
Дањик	„	——
Горушица	„	5· 6·50—
Пасуљ бели	„	14·——·—
Пасуљ жути	„	15·50——·—
Пасуљ кулаш	„	14·50——·—

Све од 50 кила.

Марва, свињи и живина.

Волови по килу	К	80—86
Свињи тешки по килу	1 К	20—30
средњи „ „	1 „	20—04
„ лаки „	1 „	00—02
„ мршави пар 160—200	„	
Теоци по килу	1 „	20—30
Јагњци по килу	„	
Овци по пару 36—40	„	
Кљукане гуске по килу	1 „	00—40
Јаја 5 комада	„	—40

Управник: Др. Мих. Полит-Десанчић.
Одговорни уредник: Јанко Перић.

АПОТЕКА

у великом српском месту са јаком српском околином и добрим прометом у *Бачкој*

продаје се

ради већег подузећа.

Понуде под *„Бачка“* прима управа „Браника“. 568 2—3

Оглас дражбе.

Срп. прав. црквена општина у Меленцима издаће **своју пустару (пашњак) „Окањ“**, која се састоји из 268 јутара и 1300 кв. хв., на годину дана и то од 1. јануара 1912. до 31. дец. 1912. год. путем јавне дражбе, која ће се одржати 8. (21.) децембра 1911. год. у 9 часова пре подне у писарни црквене општине меленачке.

Ближи услови могу се дознати у писарни црквене општинској.

У Меленцима, 23. новембра (6. децембра) 1911. год.

Пера Мирков привр. деловођа. **Милан Гранић** председник.

569 1—3

Др. Жарко Јакшић

преместио је своју

адвокатску канцеларију

из Тителa 570 1—4

у ВЕЛИКИ БЕЧКЕРЕК

пут према железничкој станици Арадачка улица бр. 178.

Телефон број 300.

ПРОДАЈА ШУМЕ БУКОВЕ и ОРАЋЕ ЗЕМЉЕ,

која се налази у селу Јошеви, срезу Јадранском, округу Подринском, удаљено од железничке станице **12 km.** у простору 20. хектара, и 14. парцела ораће и под баштом земље, продајем из слободне руке.

Исту ко је вољан купити, нек се изволи обратити фирми 565 3—5

МАРИНКО СТЕПАНИЋ
трговац, **ШАБАЦ (Serbien).**

Бруншвицку Саламу

сочну у поштанским пакетима од 5 кила, 1 килу по . . . . . К 1·60
у Сиску постављено, отпрема

554 4-10 **Л. РЕБИЋ, СИСАК.**

Срећке

XXIX. краљевске угарске ДРЖАВНЕ ЛУТРИЈЕ.

Број згодитака	Назнака згодитка	У готовом новцу: појединце (круна)	У готовом новцу: укупно (круна)
1	главни згодитак . .	—	200.000
1	згодитак	—	30.000
1	„	—	20.000
1	„	—	10.000
1	„	—	5.000
5	„	1.000	5.000
5	„	500	2.500
10	„	250	2.500
20	„	200	4.000
40	„	150	6.000
100	„	100	10.000
200	„	50	10.000
2.500	„	20	50.000
12.000	„	10	120.000
14.885	Главна свота згод.		475.000

Жребање 14. децембра по н. о. г. Цена 4·—.

издаје

МЕЊАЧНИЦА
ЦЕНТРАЛНОГ КРЕДИТНОГ ЗАВОДА
деон. друштво
у Новом Саду.

*) Поштом шаљемо поруџбине само кад нам се новац унапред пошаље заједно са 35 пот. за поштарину.

Књижевни оглас.

Беседе дра Михаила Полита-Десанчића

данас су на продају у свима српским књижарама.

На жалост да се први део Политових беседа у раздобљу од године 1861.—1883. и који је изишао године 1883. не може више добити у књижарама, већ само у приватних људи. Али се зато може добити у књижарама и **други и трећи део беседа** и то трећи део у две књиге. Прва и друга књига III. дела Политових беседа изашло је недавно.

Прва књига III. дела садржава раздобље од год. 1899. до 1908., а друга раздобље од год. 1908. до 1910. Ту нису само говори него и повестничке црте српске политичне борбе У првој књизи садржани су они важни говори против Апоњијевога школскога закона, и против железничке прагматике у Хрватској. — Садржани су у тој књизи и некролози Светозару Милетићу и Змају Јовановићу. У другој књизи III. дела садржани су говори од године 1908. до 1910. Садржана је знаменита Фридјунгова парница, избор на борба у години 1910., па опис и беседа при светковинама у Црној Гори, помен Миши Димитријевићу и некролог Лази Костићу.

Прва књига III. дела стаје **4 круне**, а друга књига **3 круне**, а ко купи обадве књиге добија их за **6 круна**. II. део Политових беседа, који је изишао године 1899. стаје **2** круне. Та књига садржава **20** табака велике осмине са **320** страна. Садржава беседе од године 1883. до 1898 Међу овима на сабору угарском године 1883., на народно црквеним саборима године 1892. и године 1897., на митрополијском збору године 1894., народносном конгресу године 1895., беседу у „Матици“ у помен Рачком, кандидациону беседу у Белој Цркви и т. д.

Наручбине све три књиге осим књижарама шаљу се уз готов новац на штампарију деоничарскога друштва „Браника“ у Новом Саду.

Пријатељи умољавају се да Политове беседе што више распростиру јер те беседе са повесничким цртама, уједно су огледало најновије политичне борбе српског народа.

Власник и издавалац: деоничарско друштво »Браника«.
Штампарија деоничарског друштва »Браника« у Новом Саду.